

Yeni İlköğretim Beden Eğitimi Dersi (Altıncı Sınıf) Öğretim Programının Uygulanabilirlik Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

An Investigation of the Applicability Level of New Primary Physical Education Lesson Program (6th Class) in Relation to Different Variables

Erkan Faruk ŞİRİN^a

^aGazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Geliş Tarihi/Received: 08.12.2008
Kabul Tarihi/Accepted: 13.03.2009

Yazışma Adresi/Correspondence:
Erkan Faruk ŞİRİN
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara,
TÜRKİYE/TURKEY
erkanfaruk@yahoo.com

ÖZET Bu araştırma, 2006 yılında yürürlüğe giren ve ilk uygulaması aynı yıl ilköğretim 6. sınıflarda yapılan ilköğretim beden eğitimi öğretim programının; genel amaçlar, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarında beden eğitimi öğretmenleri açısından uygulanabilirlik düzeyinin; cinsiyet, kıdem, ortalama sınıf mevcudu, hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma betimsel tarama (survey) modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, İlköğretim Beden Eğitimi Öğretim Programı'nın (6. sınıf) uygulanabilirlik düzeyini belirlemek için veri toplama aracı olarak 39 soru içeren ölçme aracı hazırlanmıştır. Ölçek dört alt boyuttan (programının genel amaçları, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme) oluşmuştur. Güvenilirlik ve geçerlilik hesaplamalarından sonra geliştirilen veri toplama aracı, internet üzerinde e-posta yöntemiyle çalışan, sadece beden eğitimi öğretmenlerinin üye olabildiği bedenegitimogretmenleri@yahoo.com adresinde kayıtlı öğretmenlere e-anket uygulaması şeklinde yapılmıştır (Ekim 2007'de). Değerlendirmeye 47 ilden toplam 175 ilköğretim beden eğitimi öğretmeninden gelen yanıtlar alınmıştır. Yapılan araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerinin 6. Sınıf Beden Eğitimi Öğretim Programı'nın 'genel amaçlar' ve 'kazanımlar' alt boyutlarında "*kusmen*", 'öğretme-öğrenme süreci' ve 'ölçme-değerlendirme' alt boyutlarında uygulanabilirlik düzeyini "*az*" buldukları belirlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin yeni ilköğretim (6. sınıf) Beden eğitimi programındaki genel amaçları, kazanımları, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında uygulanabilirlik düzeylerinin "cinsiyet, kıdem, ortalama sınıf mevcudu ve hizmet içi eğitime katılmaları" açılarından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni ilköğretim programı, beden eğitimi, program geliştirme, öğretmen görüşleri

ABSTRACT This study was conducted in order to determine, from the perspectives of physical education teachers, whether the applicability level of 6th classes primary physical education teaching program's, which went into effect and was implemented in 2006, is differentiated regarding gender, seniority, average classroom size, and participation into in-service education according to dimensions of its general aims, acquisitions, instruction-learning process and measurement and evaluation dimensions. The research has been implemented using descriptive survey model. Thus, as data collection tool has been composed of questionnaire form consisting of 39 questions to determine primary physical education teaching program's (6th class) applicability level. The questionnaire has been composed of 4 sub-dimensions (program general and general purposes, acquisitions, instruction-learning process and measurement-evaluation). After calculation of validity and reliability, developed data collection tool has been done on the internet working with e mail method and only physical education teachers' can become member of bedenegitimogretmenleri@yahoo.com registered address in the form of electronic questionnaire application (October 2007). In evaluation has been taken incoming answers from 47 province total 175 physical education teachers. In this study, it is determined that physical education teachers "partly" agree that applicability level of 6th classes primary physical education teaching program's suitable for the sub-dimensions of "general aims" and "acquisitions" and that the teachers found that applicability level is "low" for the sub-dimensions of "teaching-learning process" and "measurement and evaluation dimensions." There is no significantly difference for physical education teachers' applicability levels of the primary physical education curricula's (6th grade) for the dimensions of general aims, acquisitions, teaching-learning process and measurement and evaluation dimensions when investigated regarding the characteristics of "gender, seniority, average classroom size, and participation into in-service education"

Key Words: New primary school curricula, physical education, curriculum development, teachers' perceptions

Eğitim sisteminin odak noktası sayılan öğretim programlarının, özellikle bireylerin bedensel, zihinsel (bilişsel) ve psiko-sosyal gelişmelerinin bir bütün olarak desteklendiği ve onların yaşam boyu öğrenmeleri için gerekli olan temel öğrenme araçları ile bireysel ve toplumsal yaşamları için gerekli olan ortak temel bilgi, beceri, alışkanlık, tutum ve değerleri kazandıkları temel eğitim basamağı olan ilköğretim için önemi çok daha büyüktür. Bir anlamda, bir ülkedeki bütün eğitim sisteminin yönünü ve niteliğini belirleyecek olan ilköğretim programları, son derece duyarlı olunması gereken bir konudur. Genelde, alışkanlıkların kazanıldığı ve pekiştirildiği dönem olarak kabul edilen ilköğretim dönemini eğitim açısından şekillendiren, öğretmen öğrenci ilişkisini belirleyen, eğitimin, temellendiği yapıyı çizen, eğitimin bütün unsurları için rol oluşturan öğretim programlarında,¹ olduğu gibi ilköğretim beden eğitimi programında da yeni bir yapılanmaya gidilmiştir.

Yeni ilköğretim beden eğitimi programının temel amacı; bireyin fiziksel, devinimsel, bilişsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkıda bulunmak, yaşam boyu fiziksel etkinliklere katılmasını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin yaparak-yaşayarak ve aşamalı şekilde düzenlenmiş öğrenme etkinliklerine katılmaları ve etkinlik sürecinin sonunda ne kadar gelişme sağladıklarının farkında olmaları gerekir. Bunun için kazanımlar yazılırken ve etkinlik örnekleri düzenlenirken yapılandırmacı yaklaşım temel alınmış, öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi ve öğrencinin doğrudan sürecin içinde olmasına dikkat edilmiştir. Bununla beraber kazanımlar belirlenirken bireyin gelişim özellikleri, bilimsel araştırma bulguları ve bireyin gereksinimleri dikkate alınarak iki ana öğrenme alanı (Hareket Bilgi ve Becerileri; Etkin Katılım ve Sağlıklı Yaşam) için ayrı ayrı belirlenmiş ve diğer derslerdeki benzer kazanımlarla ilişkilendirilmiştir.¹

Temel beceriler, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Beden eğitimi programı içerdiği kazanım-

larla, bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Programla ulaşılabilecek temel beceriler şunlardır: eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, araştırma, iletişim, bilgi teknolojilerini kullanma, öz yönetim, bilimin temel kavramlarını tanıma, milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, estetik zevk kazanma, güvenlik ve korunma sağlama gibi ortak beceri saptanmıştır.¹

Beden eğitimi program geliştirme çalışmaları hep gündemde olan; ancak uzun yıllardır uygulanmakta olan kısaltılmış öğretim programları, yetersiz ya da doğru olmayan müdahale ve güncellemeler nedeniyle, Türkiye'deki beden eğitiminin önemli sorunlarından birisidir. Mevcut sorunların yanında, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, eğitim bilimlerinde ortaya çıkan yeni eğilimler ve öğrenciyi merkeze alan öğrenme yaklaşımları gibi gelişmeler, ilköğretim beden eğitimi programlarında da köklü değişiklikler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu (TTKB)'nin 12.07.2004 tarih ve 114, 115, 116, 117 ve 118 sayılı kararları ile ilköğretim okullarının 1-5. sınıfları için 2005-2006 öğretim yılından itibaren yeni "İlköğretim Programı" uygulanmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bu gelişmeleri de göz önüne alarak devam ettirmekte olduğu program geliştirme çalışmalarını sonuçlandırmış ve 2006 yılında yeni beden eğitimi öğretim programları uygulamaya konulmuştur. Bu konuda atılan önemli ve bir o kadar da olumlu adımın yanında, ülkemizdeki öğretmen profili ile ekonomik ve sosyal faktörler, programın uygulanabilirliğini etkileyen diğer unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir öğretim programının başarıya ulaşması ve amaçlarını gerçekleştirmesi, ne derece uygulandığına bağlıdır.

Yeniden yapılandırılan ilköğretim programlarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında sorumlu olanlar, Türk Eğitim tarihinde çok önemli bir reform yaptıklarını ve bu programda yetişen yeni nesillerin bireysel, toplumsal ve uluslararası seviyede daha başarılı olacağını ifade etmektedirler

(<http://programlar.meb.gov.tr>). Diğer yandan, yeniden yapılandırılan programların iddia edildiğinin aksine yeni yetişen nesli toplumsal değerlerden uzaklaştıracağını ifade ederek eleştirenlerde vardır.² Bazı eğitimciler ise programın aceleye getirilerek hazırlanmasından dolayı eksiklikleri olduğunu fakat psikolojik ve felsefi temelleri açısından önemli ve olumlu bir çalışma olduğunu ifade ederek gerekli uyarıyı da yapmaktadırlar.³⁻⁵ Örneğin, Tekişik (2005), yeni ilköğretim programlarının başarıyla uygulanarak amacına ulaşabilmesi için her şeyden önce, uygulamayı yapacak öğretmenlerin ve onlara rehberlik edecek müfettişlerin, acilen çok iyi eğitilmeleri zorunluluğunu vurgulamıştır.⁶

Ülkemizde öğretim programını değerlendirmek için yapılan çalışmalarda farklı yöntemler kullanılmıştır. Özellikle programı, öğretmen görüşlerinden yararlanarak değerlendirmeyi amaçlayan çalışmaların çoğunda tarama yöntemi⁷⁻¹³ tercih edilmiştir. Literatürde yeni ilköğretim programlarının değerlendirme ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların farklı branşlarda ilköğretim birinci kademe öğretmenlerinin ve öğrencilerinin görüşlerinden yararlanılarak yapıldığı görülmektedir. Bu çalışma ile yapılan çalışmalardan farklı olarak ilk defa ilköğretim 6. sınıf Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı uygulamasından hemen sonra değerlendirilmiş, değerlendirmeler 6. sınıf beden eğitimi dersi öğretmenlerinin görüşleri ışığında yapılmıştır.

Yeni beden eğitimi programının, pilot uygulama yapılmadan resmi uygulamaya geçilmesi nedeniyle uygulamada ne derece başarılı olduğunun tespit edilmesi de önem taşımaktadır. Çünkü teorik olarak hazırlanan bir öğretim programının başarısı, pratik olarak ne düzeyde uygulanabildiği ile doğru orantılıdır. Bu nedenle, beden eğitimi öğretmenlerinin 2006-2007 öğretim yılında uygulamaya başladıkları 6. Sınıf Beden Eğitimi Öğretim Programı'nın genel amaçları, kazanımları, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirmeye ilişkin uygulanabilirlik düzeyinin belirlenmesi gerekmektedir. Böylece bu araştırmanın, programın teorik amaçlarının uygulamada daha kolay başarıya ulaşabilmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada, survey (tarama) yöntemi kullanılmıştır. Survey yöntemi, geçmişte veya halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.¹⁴

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Türkiye'de 2006-2007 öğretim yılında 6. Sınıf yeni beden eğitimi öğretim programını uygulayan beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma, internet üzerinde e-posta yöntemiyle çalışan, sadece beden eğitimi öğretmenlerinin üye olabildiği ve 24/10/2007 tarihinde 2097 kişinin üye olduğu benedenegitimioğretmenleri@yahogroups.com adresinde kayıtlı olan ileti grubu üzerinden öğretmenlere e-anket uygulaması şeklinde yapılmıştır. Ölçme aracı eğitim-öğretim yılı tamamlandıktan sonra (6. sınıf) uygulanmaya başlanmıştır. 47 ilden toplam 175 beden eğitimi öğretmeninden gelen yanıtlar değerlendirmeye alınmıştır. Bu yönüyle uygulama Türkiye'deki ilk uygulamalardan biridir. Özellikle ABD ve Avrupa ülkelerinde bu tür anketlerin uygulanmasını da sağlayan web siteleri kurulmuş olup söz konusu yöntem ile zamandan ve kağıttan tasarruf edilmekte, bürokrasi en aza indirilmektedir. Ayrıca bu yöntem öğretmene, anketi istediği zaman diliminde daha rahat doldurması, düzeltme yapması vb. için de kolaylık sağlamaktadır. Yine bu tür ileti gruplarında gönüllülük esas olduğu için uygulanan anketlerden alınan sonuçlar daha gerçekçi olabilmektedir.¹⁵ Çünkü bu durumda; resmi yollarla anket eline ulaştırıldığı için bunu bir mecburiyet olarak hissedenlerin değil, branşı ile ilgili gelişmelere açık olan öğretmenlerin gönüllü olarak anketi inceleyip doldurdukları söylenebilir. Ölçek uygulamasının yapıldığı söz konusu yukarıdaki gruba üye öğretmenler, yeni programları takip eden, onu incelemiş, uygulama ile ilgili sorunları grupta tartışan, bununla ilgili bilgi alışverişine muhatap olmuş öğretmenlerdir. Dolayısıyla anket toplama yönteminin daha doğru ve tutarlı olduğu söylenebilir.

ÖLÇME ARAÇLARININ GELİŞTİRİLMESİ

6. Sınıf Beden Eğitimi Öğretim Programının ilköğretim beden eğitimi derslerine nasıl etki ettiğini açıklamak ve uygulanabilirliğini değerlendirmek üzere ölçek maddeleri oluşturulurken program değerlendirme modeli olarak, "Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme Modeli"¹⁶ esas alınmıştır. İlk aşamada MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6. sınıf), ilgili literatür, uzman görüşleri (üç alan uzmanı, bir TTKB'ndan program geliştirme uzmanı, bir ölçek değerlendirme uzmanı ve bir dil uzmanı) ile öğretmen görüşlerinden yararlanılarak araştırmacı tarafından açık uçlu soruları da içeren 51 maddelik ölçek formu oluşturulmuştur. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel bilgileri için 4 maddelik bir anket de uygulanmıştır.

İkinci aşamada ise, hazırlanan ölçek taslağı, Selçuk ve Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile MEB TTKB'nda görev yapan uzmanların görüş ve değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen görüş ve eleştiriler doğrultusunda ölçek üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak, ön çalışma için 39 maddelik ölçek formu uygun hale getirilmiştir. Daha sonra bu ölçek güvenilirlik ve geçerlilik analizleri için Konya ve Ankara illerinde yeni programı uygulayan toplam 35 beden eğitimi öğretmenine uygulanmıştır. Uygulama Konya ve Ankara'daki beden eğitimi öğretmenleriyle okullarında yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

Bu araştırmada, ölçeklerin güvenilirliğinin saptanmasında literatürdeki benzer çalışmalar da göz önünde bulundurularak Cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır. Ölçme araçları için güvenilirlik düzeyi ($\alpha = 0.70$) olarak kabul edilmekle birlikte $0.60 < \alpha < 0.80$ özellikle sosyal bilimler için oldukça güvenilir bir düzey olarak kabul görmektedir.¹⁷ Ölçme aracının güvenilirlik katsayısı tüm ölçeğe ait $\alpha = 0.96$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin %96 oranında isteneni gerçekleştirmede güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Ölçeğin bütün olarak güvenilirlik analizinin yanı sıra, ölçekte bulunan dört alt bo-

yutun her birinin de güvenilirliği ayrı ayrı hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğe ait alt boyutların güvenilirlik katsayılarının 0.87 ile 0.92 arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre, her bir alt boyutun da güvenilir olduğu söylenebilir.

GEÇERLİLİK ANALİZİ

Geçerlilik, bir ölçme aracıyla ölçülmek istenilen özelliği, bir başka özellikle karıştırmadan doğru ölçebilme derecesidir. Geçerlilik, bir ölçme aracının geliştirildiği konuda amaca yönelik olmasıdır. En sık kullanılan geçerlilik ölçütleri, kapsam, bağlantılı geçerlik, ölçüt bağlantılı geçerlik, yapı bağlantılı geçerlik ve görünüş geçerliliğidir.^{18,19} Bu çalışmada bunlardan görünüş geçerliliği ile kapsam geçerliliği üzerinde durulmuş ve bunu sağlamak için TTKB uzmanları, alan (beden eğitimi) uzmanları ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanılmıştır. Böylece ölçek formu 4'lü likert tipinde 39 madde olarak son şeklini almıştır. Bu maddeler alt boyutlara göre; programının genel amaçları: 6 madde, kazanımlar: 6 madde, öğretme-öğrenme süreci: 11 madde ve ölçme-değerlendirme 16 maddeden oluşmuştur.

VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Bütün boyutların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş ve parametrik testlerden ikili küme karşılaştırmaları için t testi; üç veya daha fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayarda SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) for Windows 15.0 programında analiz edilmiş, manidarlığı 0.05 düzeyinde sınanmıştır.

Ölçek formundaki maddelerin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi için belirlenen Likert tipi ölçeğin aritmetik ortalamalarının karşılaştırılmasında, derecelendirme ölçeği için; Aralık Genişliği= (Dizi Genişliği)/(Yapılacak Grup Sayısı) formülünden faydalanarak, $3/4 = 0.75$ olarak puan aralıkları belirlenmiştir.²⁰ Çözümlemeler sonucunda elde edilen elde edilen aritmetik ortalama () bulguları, Tamamen: 3.25-4.00, Kısmen: 2.50-3.24, Az: 1.75- 2.49 ve Hiç: 1.00-1.74 aralıkları te-

mel alınarak yorumlanmıştır. Belirlenen bu değerlere göre her bir madde için hesaplanan aritmetik ortalama değerlendirilerek, Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programı'nın belirlenen alt boyutlarında uygunluğu konusunda öğretmen görüşlerindeki genel kanı belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya 175 ilköğretim beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılanların %32'si (56 kişi) kadın, %68'i (119 kişi) erkektir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 16-20 yıl kıdemde olanlar %29.1'lik oran ile ilk sırada ve en büyük çoğunluğu oluştururken, sırayla %26.3'lük oran ile 20 yıldan fazla, %21.1 ile 11-15 yıl kıdemi olanlar, %14,3 ile 6-10 yıl kıdemi olanlar ve en son da %9.1 ile 1-5 yıl kıdemi olanlar gelmektedir. Öğretmenlerin bulunduğu okullarda en yaygın ortalama sınıf mevcutları %26.9 ile 26-30 arasındadır. Öğretmenlerin %44'ü yeni programla ilgili hizmet içi eğitime katıldığını ama bunun "yetersiz" olduğunu, %33.7'si katılmadığını ve %22.3'ü de katıldığını belirtmektedir.

Tablo 1'de Öğretmenlerin 6. Sınıf Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı'na ilişkin alt boyut (genel amaçlar, kazanımlar, öğretme öğrenme süreci, ölçme değerlendirme) ortalamaları görülmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine göre beden eğitimi dersi öğretim programında yer verilen genel amaçlar ($\bar{x}=2.57$) ve kazanımların ($\bar{x}=2.52$) "kısmen", öğrenme-öğretme süreci ($\bar{x}=2.36$) ve ölçme-değerlendirmenin ($\bar{x}=2.31$) "az" düzeyinde uygulanabilir olduğu tespit edilmiştir.

TABLO 1: Öğretmenlerin altıncı sınıf beden eğitimi dersi öğretim programına ilişkin görüşlerine $\bar{x}$ ait ve ss değerleri.

Alt Boyutlar	N	$\bar{x}$	S
Genel Amaçlar	175	2.57	.58
Kazanımlar	175	2.52	.63
Öğrenme-Öğretme Süreci	175	2.36	.59
Ölçme-Değerlendirme	175	2.31	.63

Tablo 2'ye göre; öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programı'nın genel amaçlar ($t_{(173)}=1.851$; $p>.05$), kazanımlar ($t_{(173)}=1.197$; $P>.05$), öğrenme-öğretme süreci ($t_{(173)}=0.507$; $P>.05$) ve ölçme-değerlendirme ($t_{(173)}=0.901$; $P>.05$) boyutuna ilişkin görüşleri "cinsiyet" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 3'e göre, öğretmenlerin altıncı sınıf beden eğitimi dersi öğretim programı'nın genel amaçlar ($F_{(4-170)}=2.118$; $P>.05$), kazanımlar ($F_{(4-170)}=1.526$; $P>.05$), öğrenme-öğretme süreci ($F_{(4-170)}=0.664$; $P>.05$) ve ölçme-değerlendirme ($F_{(4-170)}=0.598$; $P>.05$) boyutlarına ilişkin görüşleri "kıdem" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 4'e göre, öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının genel amaçlar ($F_{(4-170)}=0.899$; $P>.05$), kazanımlar ($F_{(4-170)}=1.527$; $P>.05$), öğrenme-öğretme süreci ($F_{(4-170)}=2.323$; $P>.05$) ve ölçme-değerlendirme ($F_{(4-170)}=0.983$; $P>.05$) boyutlarına ilişkin görüşleri "ortalama sınıf mevcudu" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

TABLO 2: Öğretmenlerin altıncı sınıf beden eğitimi dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin "cinsiyet"e göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	t	p
Genel Amaçlar	Kadın	56	2.69	.47	1.851	.066
	Erkek	119	2.51	.62		
Kazanımlar	Kadın	56	2.60	.49	1.197	.233
	Erkek	119	2.48	.68		
Öğrenme-Öğretme Süreci	Kadın	56	2.40	.48	0.507	.613
	Erkek	119	2.35	.63		
Ölçme-Değerlendirme	Kadın	56	2.37	.53	0.901	.369
	Erkek	119	2.28	.67		

TABLO 3: Öğretmenlerin altıncı sınıf beden eğitimi dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin “kıdem” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin varyans analizi sonuçları.

Alt Boyutlar	Kıdem	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
Genel Amaçlar	1-5 yıl	16	2.93	.32	2.118	.081
	6-10 yıl	25	2.56	.66		
	11-15 yıl	37	2.60	.56		
	16-20 yıl	51	2.46	.69		
	20 yıldan fazla	46	2.55	.43		
Kazanımlar	1-5 yıl	16	2.77	.50	1.526	.197
	6-10 yıl	25	2.46	.67		
	11-15 yıl	37	2.65	.54		
	16-20 yıl	51	2.41	.75		
	20 yıldan fazla	46	2.48	.53		
Öğrenme-Öğretme Süreci	1-5 yıl	16	2.56	.57	.664	.618
	6-10 yıl	25	2.42	.57		
	11-15 yıl	37	2.35	.55		
	16-20 yıl	51	2.32	.71		
	20 yıldan fazla	46	2.32	.49		
Ölçme-Değerlendirme	1-5 yıl	16	2.53	.73	.598	.665
	6-10 yıl	25	2.34	.62		
	11-15 yıl	37	2.30	.52		
	16-20 yıl	51	2.25	.71		
	20 yıldan fazla	46	2.28	.60		

TABLO 4: Öğretmenlerin altıncı sınıf beden eğitimi dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin “ortalama sınıf mevcudu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin varyans analizi sonuçları.

Alt Boyutlar	Sınıf Mevcudu	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
Genel Amaçlar	20 ve daha az	21	2.52	.66	.899	.466
	21-25 arası	33	2.52	.45		
	26-30 arası	47	2.71	.56		
	31-35 arası	35	2.53	.63		
	36 ve üzeri	39	2.51	.61		
Kazanımlar	20 ve daha az	21	2.50	.56	1.527	.197
	21-25 arası	33	2.46	.61		
	26-30 arası	47	2.71	.61		
	31-35 arası	35	2.44	.69		
	36 ve üzeri	39	2.41	.61		
Öğrenme-Öğretme Süreci	20 ve daha az	21	2.34	.56	2.323	.059
	21-25 arası	33	2.36	.42		
	26-30 arası	47	2.57	.61		
	31-35 arası	35	2.28	.67		
	36 ve üzeri	39	2.21	.58		
Ölçme-Değerlendirme	20 ve daha az	21	2.35	.66	.983	.418
	21-25 arası	33	2.37	.52		
	26-30 arası	47	2.41	.60		
	31-35 arası	35	2.24	.69		
	36 ve üzeri	39	2.16	.68		

Tablo 5'e göre; öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programı'nın genel amaçlar ($F_{(2-172)}=3.022$; $P>.05$), kazanımlar ($F_{(4-170)}=1.733$; $P>.05$), öğrenme-öğretme süreci ($F_{(4-170)}=0.971$; $P>.05$) ve ölçme-değerlendirme ($F_{(4-170)}=2.607$; $P>.05$) boyutlarına ilişkin görüşleri "hizmet içi eğitime katılma" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için hazırladığı Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan ve ilk uygulaması 6. sınıflarda yapılan programa ilişkin, Beden Eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine başvurularak farklı değişkenlere göre programın değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin görüşlerine göre Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen genel amaçlar ve kazanımların "kısmen", öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirmenin "az" düzeyinde uygulanabilir olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma bulgularına göre beden eğitimi öğretmenleri yeni programı düşük düzeyde uygulanabilir görmektedirler. Bu araştırma, Beden Eğitimi Dersi Yeni İlköğretim Programı ile ilgili daha önceden yapılan bir araştırma olmadığı için öncü bir çalışma niteliğindedir. Ancak program geliştirme ile ilgili ve yeni programın dayandığı kriterlerle ilgili

farklı branşlardaki araştırmalar dahilinde konu tartışılmaya çalışılmıştır. Yüksel'in²¹ araştırmasında, uygulamaya koyulan bu programların merkezden yapılması sonucu, uygulama sahasının koşullarına uymayan bir programın ortaya çıktığı, pilot bölge uygulaması yapılmadığı, değerlendirme sürecinde aksaklıklar yaşandığı belirtilmiştir. Programı hazırlayan komisyondaki görev ve yetki karmaşasının, TTKB birimindeki onay süreciyle ilgili aksaklıkların da programın niteliğini olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Yine Gömleksiz ve ark.nın²² araştırmalarında programın hazırlanması sürecine ve sadece yapılandırmacı yaklaşıma dayandırılmasına eleştiriler getirilmiştir. Yeni İlköğretim Programı'nın ülke gerçeklerinden uzak olduğu, pilot uygulamaların azlığı, öğretmenlerin programla ilgili yeterince bilgilendirilmeden ülke çapında uygulamaya konulması gibi hususlar üzerinde durulmuştur. Bununla beraber yeni ilköğretim öğretim programını değerlendirmeye yönelik yapılan bazı çalışmalarda öğretmenlerin yeni programdaki kazanımların öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psikomotor gelişim düzeylerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olduğunu, mevcut koşullarda gerçekleştirilebilir nitelikte olduğunu, öğrenmede fırsat eşitliği sağladığını ve kazanımlardaki ifadelerin yeterince açık, anlaşılır ve tutarlı olduğunu düşündükleri,^{8,11-13,23} programdaki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin karmaşık ve çok za-

TABLO 5: Öğretmenlerin altıncı sınıf beden eğitimi dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin "hizmet içi eğitime katılma" değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin varyans analizi sonuçları.

Alt Boyutlar	Hizmet içi eğitim	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
Genel Amaçlar	Evet	39	2.72	.64	3.022	.051
	Katıldım ama yetersiz	77	2.52	.52		
	Hayır	59	2.45	.56		
Kazanımlar	Evet	39	2.64	.69	1.733	.180
	Katıldım ama yetersiz	77	2.47	.59		
	Hayır	59	2.44	.59		
Öğrenme-Öğretme Süreci	Evet	39	2.45	.69	.971	.381
	Katıldım ama yetersiz	77	2.31	.52		
	Hayır	59	2.33	.55		
Ölçme-Değerlendirme	Evet	39	2.45	.66	2.607	.077
	Katıldım ama yetersiz	77	2.26	.60		
	Hayır	59	2.18	.62		

man aldığını düşündükleri^{7,8,11,12,22-24} çalışmalarda mevcuttur. Dünyada program değerlendirme ile ilgili yapılan çalışmalarda ise, öğretmenlerin görüşlerine başvurulduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda öğretmenlerin profesyonel öğretim programları geliştirme çalışmalarına aktif olarak katılmalarının onların programın standartları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağladığı,²⁵ öğretmenlerin almış oldukları önceki eğitimlerinin ve hizmet içi eğitimlerinin öğretim programını etkili uygulamada yetersiz kaldığı,²⁶ öğretmenlerin öğretim programının altında yatan psikoloji ve felsefe ile inanç yapılarının uymamasının programın etkili uygulanmasını etkilediği²⁷ tespit edilmiştir. Bu çalışmada beden eğitimi öğretim programının uygulama düzeyinin düşük çıkması; araştırmanın, 2006-2007 eğitim öğretim yılında ilk kez 6. sınıflarda uygulamaya konulduktan hemen sonra eğitim öğretim yılı sonunda uygulanması, program yaklaşımının beden eğitimi öğretmenleri için çok yeni olması ve bu konuda hem üniversite eğitimi hem de yeterince hizmet içi eğitim almamış olmalarının ve kılavuz kitap eksikliklerinin etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu durum, yeni programın öğretmenler tarafından yeterince anlaşılmamış olmasından kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin 6. sınıf beden eğitimi dersi öğretim programı'nın genel amaçlar, kazanımlar, öğretme öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri "*cinsiyet*" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kadın ve erkek öğretmenler beden eğitimi dersi öğretim programında yer verilen genel amaçların "kısmen" düzeyinde; öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin "az" düzeyinde uygulanabilir olduğunu düşünmektedir. Kazanımlar boyutunda ise, erkek öğretmenler beden eğitimi dersi programında yer verilen kazanımların "az" düzeyinde, kadın öğretmenler ise "kısmen" düzeyinde uygulanabilir olduğunu düşünmektedir. Bulgular, kadın öğretmenlerin programın bütün boyutlarına ilişkin görüşleri anlamlı bulunamasa da erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu kadın beden eğitimi öğretmenlerinin erkek öğretmenlere göre programın bütün boyutlarına daha olumlu ve

programı daha uygulanabilir gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin 6. sınıf beden eğitimi dersi öğretim programı'nın genel amaçlar, kazanımlar, öğretme öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri "*kıdem*" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının genel amaçları, kazanımlar, öğretme öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşlerinin "*kıdem*" değişkenine göre ortalama puanları incelendiğinde; "genel amaçlar", "kazanımlar", "öğretme-öğrenme süreci" ve "ölçme-değerlendirme" boyutlarında, en düşük ortalama puanın 16-20 yıl arası kıdeme sahip olanlarda, en yüksek ortalama puanının ise 1-5 yıl kıdeme sahip olanlarda, olduğu görülmektedir. Bulgulardan 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin 6. sınıf beden eğitimi programının tüm boyutlarında diğer kıdem gruplarına göre daha olumlu bir görüşe sahip oldukları ve daha çok uygulanabilir olduğu düşüncesini taşıdıkları söylenebilir. Günümüzde ilköğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri yıllar boyunca geleneksel eğitim anlayışına göre öğretmenliklerini şekillendirmişlerdir. Dolayısıyla kendi eğitim felsefelerini sorgulayıp yılların verdiği alışkanlıkları ve ders işleme yöntemlerini terk etmenin kolay olmayacağını araştırma bulgularıyla uyduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin, daha kıdemli beden eğitimi öğretmenlerine göre yeni programla ilgili daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programı'nın genel amaçlar, kazanımlar, öğretme öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri "*ortalama sınıf mevcudu*" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının "genel amaçlar", "kazanımlar", "öğretme-öğrenme süreci" ve "ölçme-değerlendirme" boyutlarına ilişkin görüşlerinin ortalama puanları incelendiğinde; en düşük ortalama puanın 36 ve üzeri en yüksek ortalama puanın ise 26-30 arasında ortalama sınıf mevcuduna sahip öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Beş farklı ortalama sınıf

mevcuduna sahip okullardaki öğretmenlerin hepsi, programın “genel amaçları”nın “kısmen” düzeyinde; 20 ve daha az, 26-30 arasında sınıf mevcudu olan öğretmenler “kazanımları” “kısmen”, diğer gruplara sahip öğretmenler de “az” düzeyinde; 26-30 arasında sınıf mevcudu olan öğretmenler “öğretme-öğrenme süreci”nin “kısmen”, diğer gruplara sahip öğretmenler de “az” düzeyinde; farklı ortalama sınıf mevcuduna sahip okullardaki öğretmenlerin hepsi, ölçme ve değerlendirmenin “az” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Ayrıca istatistiksel anlamlılık bulunmasa da, 26-30 kişilik ortalama sınıf mevcudları olan okullardaki beden eğitimi öğretmenleri, diğer öğretmenlere göre programın bütün boyutlarında daha çok uygulama düzeyine sahip olduğu düşüncesindedirler. Bu araştırma bulgusu, öğretim programını değerlendirmeye yönelik yapılan çalışmalarda öğretmenlerin yeni programdaki öngörülen etkinliklerin 21-30 arası öğrenci grubu olan sınıflarda istenilen düzeyde gerçekleştirilirken; kalabalık sınıflarda istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği belirttikleri^{7,8,11,23,28,29} araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programı'nın genel amaçlar, kazanımlar, öğretme öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri “*hizmet içi eğitime katılma*” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının “genel amaçlar”, “kazanımlar” ve “ölçme değerlendirme” boyutlarına ilişkin görüşlerinin hizmet içi eğitime katılma değişkeni ortalama puanlarına göre; en düşük ortalama puanın hizmet içi eğitim programlarına katılmayan en yüksek aritmetik ortalama puanın ise katılan öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. “Öğrenme öğretme” sürecinde ise en düşük ortalama katıldım ama yetersiz diyen gruptur. Üç farklı katılım grubuna sahip öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılanlar ve katılan fakat yetersiz görenler, programın genel amaçlarının “kısmen” düzeyinde, katılmayanlar ise “az” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. “Kazanımlar” boyutunda, öğretmenlerden katılan ama yetersiz görenlerle, katılmayanlar programın kazanımlarını “az” düzeyinde, katılanlar

“kısmen” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Öğretmenler “öğretme-öğrenme süreci” ve “ölçme değerlendirme” boyutlarına ilişkin bütün katılım gruplarında programın kazanımlarını “az” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Yapılan yeni ilköğretim programını değerlendirme çalışmalarında programı tanıtmak için verilen hizmet içi etkinliklerin yeterli olmadığını düşündükleri^{11,12,22,29-31} çalışma bulguları bu araştırma bulgularını da destekler niteliktedir.

Sonuç olarak, beden eğitimi öğretmenlerinin 6. Sınıf Beden Eğitimi Öğretim Programı'nın ‘genel amaçlar’ ve ‘kazanımlar’ alt boyutlarında “kısmen”, ‘öğretme-öğrenme süreci’ ve ‘ölçme-değerlendirme’ alt boyutlarında uygulanabilirlik düzeyini “az” buldukları belirlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin yeni ilköğretim (6. sınıf) beden eğitimi programındaki genel amaçları, kazanımları, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında uygulanabilirlik düzeylerinin “cinsiyet, kıdem, ortalama sınıf mevcudu ve hizmet içi eğitime katılma durumları” açılarından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gerek bu tür sonuçların ortaya çıkmasında, gerekse bütün alt boyutlarda Beden eğitimi öğretmenleri tarafından programın uygulanabilirlik düzeyinin yeterli düzeyde görülmemesinde, programın yaklaşımının beden eğitimi öğretmenleri için çok yeni olması ve bu konuda hem üniversite eğitimi hem de yeterince hizmet içi eğitim almamış olmalarının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu durumun programın öğretmenler tarafından yeterince anlaşılmamış olmasından kaynaklandığı belirtilebilir. Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programı'nın bütün boyutlarda uygulanabilirliğinin az düzeyinden kısmen ve tamamen düzeyine getirilmesi gerekir. Bu amaca ulaşabilmek için geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

ÖNERİLER

■ Araştırma sonuçlarına göre, 6. sınıf Beden Eğitimi Öğretim Programı'nın uygulanabilirlik düzeyi öğretmenler açısından; bütün boyutlarda düşük görülmektedir. Bilindiği gibi yeni öğretim programı “*süreç temelli*” bir yaklaşımla ele alınmıştır. Süreç temelli program tasarımlarında “*öğren-*

me-öğretme süreci” (öğrenme yaşantıları) çok daha ön planda ve önemlidir. Ancak yeni programda, öğrenci merkezli yaklaşım uygulamalarının bu süreç içinde nasıl uygulanacağına dönük açıklama ve örneklerin az olması nedeniyle, beden eğitimi öğretmenlerinin bu süreçteki uygulamalarında oldukça zorlandıklarını belirtmek mümkündür. Öğretmenler öğretim programını uygulamadan önce “Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı”nı iyice incelemeli, program temellerinde ortaya koyulan felsefeyi, öğrenme, öğretme ve değerlendirme ile ilgili anlayış ve düşünceleri, öğretim programının ve ünitelerin organizasyonu ve yapısını iyi özümsemelidirler. Ayrıca araştırmanın alt boyutlarında ortaya çıkan “Az” ve Kısmen” cevaplarının gerekçelerini ortaya çıkaracak daha kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır.

■ Günümüzde ilköğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri geleneksel eğitim anlayışına göre üniversite eğitimi almış ve öğretmenliklerini de büyük ölçüde yıllar boyunca bu eğitime göre şekillendirmişlerdir. Dolayısıyla kendi eğitim felsefelerini sorgulayıp yılların verdiği alışkanlıkları ve ders işleme yöntemlerini terk etmenin kolay olmayacağı göz önüne alınmalıdır. Bununla ilgili olarak yeni öğretim programının yaklaşımına uygun hizmet içi eğitimlerde eğitilecek beden eğitimi öğretmenlerinde, bu eğitimlerin sonucunda şekillenmesi beklenen öğretmen profilini ortaya koymak üzere “Beden Eğitimi Öğretmen Eğitiminde Standartlar” geliştirilmesi önerilmektedir.

■ Yeni İlköğretim Programı’nın hedeflediği öğrenme-öğretme etkinliklerinde yaşanan zaman sorununu da bu araştırma sonuçlarına etkili olabilir. Haftada 1 ders saat olan beden eğitimi dersinin arttırılmayacağından yola çıkarak programda planlanan etkinlikler ders saatine uygun şekilde tekrar düzenlenmelidir.

■ Kısa vadede kalabalık sınıflar için önlem alınamayacağı da düşünülerek, yeni öğretim programının öngördüğü etkinlikler ve uygulamaların ortalama 30 kişilik sınıflar göz önünde tutularak hazırlanması önerilmektedir

■ 6. sınıf Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı’nın uygulanabilirliğini artırmak amacıyla bütün kazanımların, beden eğitimi dersinin diğer derslerden farklılığı göz önüne alınarak, öğretme-öğrenme sürecinin her kazanıma göre nasıl yapılandırılacağını işleyen yeni öğretmen kılavuz kitaplarının bir an önce hazırlanması önerilmektedir.

■ 6. sınıf beden eğitimi dersi için öngörülen ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanabilirliğinin yükseltilmesi için, ölçme ve değerlendirme uzmanlarıyla iş birliği yapan beden eğitimcilerince kazanımların her birine uygun örnek ölçme ve değerlendirme formlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

■ Yeni ilköğretim programlarının uygulama-daki etkililiği artırmak için öğretmenler, yöneticiler ve müfettişler çok kapsamlı, iyi organize edilmiş ve uzman kişilerin görev aldığı bir hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.

KAYNAKLAR

1. MEB. Beden eğitimi dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü; 2007.
2. Arslan M. Cumhuriyetin kuruluş felsefesi açısından yeni ilköğretim programları. Eğitimde Yansımalar VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. 14-16 Kasım. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi; 2005.
3. Cemiloğlu M. Eğitim felsefesi açısından taslak türkçe programı (eleştiriler, değerlendirmeler ve öneriler). Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. 14-16 Kasım. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi; 2005.
4. Küçükahmet L. Hayat bilgisi programının değerlendirilmesi. Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. 14-16 Kasım. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi; 2005.
5. Sever S. 2004 Öğretim programında Türkçe öğretim anlayışı. Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. 14-16 Kasım. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi; 2005.
6. Tekişik HH. Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına öğretmenlerin hazırlanması. Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. 14-16 Kasım. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi; 2005.
7. Bağdatlı A. Değişen ilköğretim programlarındaki 4. sınıf fen ve teknoloji dersinin taslak öğretim programının öğrenci başarısına etkisi ve sınıf öğretmenlerinin programa ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2005.

8. Bulut İ. Yeni ilköğretim birinci kademe programlarının uygulamadaki etkililiğini belirleme. Yayınlanmamış doktora tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006
9. Çınar O, Teyfur E, Teyfur M. İlköğretim okulu öğretmen ve yöneticilerinin yapılandırmacı eğitim yaklaşımı ve programı hakkındaki görüşleri. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2006; 7(11): 47-64.
10. Gerek Ö. Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programı hakkındaki görüş değerlendirme ve yeterlilikleri üzerine bir çalışma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
11. Gündoğar A. 2005-2006 yılında değişen ilköğretim programının uygulanma durumu (Adıyaman ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
12. Özdemir H. İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıf fen bilgisi öğretim programlarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri (Konya ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
13. Subaşı R. 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulamakta olan yapılandırıcı eğitim programına öğretmenlerin bakışı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
14. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2006.
15. Kerski JJ. The implementation and effectiveness of geographic information systems technology and methods in secondary education, Ph.D Thesis. Colorado USA: University of Colorado; 2000.
16. Erden M. Eğitimde program değerlendirme. Ankara: Anı Yayıncılık; 1998.
17. Özdamar K. Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Genişletilmiş 5. Baskı. Eskişehir: Kaan Kitapevi; 2004.
18. Balcı A. Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem Yayıncılık; 2001.
19. Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. Bilimsel araştırma yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi; 2008.
20. Tekin H. Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınları; 1996.
21. Yüksel S. Türkiye'de program geliştirme çalışmaları ve sorunları, Milli Eğitim Dergisi 2003; Sayı: 158.
22. Erdoğan M. Yeni geliştirilen besinci sınıf fen ve teknoloji dersi müfredatı: pilot uygulama ve yansımaları. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Ankara: Bildiri Kitabı, 2005; 299-310.
23. Ateş Ö, Akdağ Z. Fen ve teknoloji dersinde öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler ve bu problemlerin nedenleri. 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 07-09 Eylül. Ankara: Özetler Kitabı; 2006; 332.
24. MEB. Yeniden yapılandırılan birinci kademe öğretim programlarını değerlendirme raporu. Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı, 2006; <http://earged.meb.gov.tr/>.
25. Chen W. Teachers' knowledge about and views of the national standards for physical education. Journal of Teaching in Physical Education 2006; 25: 120-42.
26. Jacop R, and Frid S. Curriculum change: What do teachers and students really think?. Annual Meeting of the American Educational Research Association, Chicago, IL, 1997; March; 24-8.
27. Cronin LL. Creativity in the science classroom. Science Teacher 1989; 56(2); 34-6.
28. Körmükcü Y, Ulusoy YÖ. Kocaeli ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşım temelinde hazırlanan yeni programa uyumlarının değerlendirilmesi, Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, 09-11 Kasım. Antalya: Akdeniz Üniversitesi; 2007.
29. Özden M, Tekin A. Türk fen ve teknoloji eğitimiyle ilgili sorunlar. 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. 07-09 Eylül. Ankara: Özetler Kitabı, 2006. s.247.
30. Aktaş A. İlköğretim 4. ve 5. sınıf fen bilgisi programındaki öğrenme-öğretme yaşantılarının öğretim ilkelerine uygunluğu (öğretmen görüşleri). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
31. Güllü M, Güçlü M, Kafkas E. Beden eğitimi öğretmenlerinin 4., 5. ve 6. sınıf beden eğitimi dersi yeni öğretim programı uygulamalarının incelenmesi. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, 09-11 Kasım. Antalya: Akdeniz Üniversitesi; 2007.